

Sisäministeriö

Sisäministeriön lausuntopyyntö 22.12.2025, VN/13936/2025.**Keskusrikospoliisin lausunto****1 Asia**

Sisäministeriö on 22.12.2025 pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa luonnoksesta esitykseksi passilain (671/2006) ja henkilökorttilain (663/2016) muuttamisesta.

Esitysluonnoksen mukaan täysi-ikäisille myönnettävien passien ja henkilökorttien voimassaoloaika pitenisi viidestä kymmeneen vuoteen. Alaikäisten asiakirjojen voimassaoloaika säilyisi ennallaan viidessä vuodessa. Ulkomailla haettujen asiakirjojen voimassaoloaikaa rajoitettaisiin enintään 12 kuukauteen, jos hakijalla on kotikunta Suomessa.

Edelleen esitysluonnoksen mukaan kasvokuvan ottaminen siirrettäisiin kaupparekisteriin merkityille valokuvausalan toimijoille, jotka toimittaisivat kuvan suoraan lupaviranomaiselle. Kuvaajan tiedot tallennettaisiin rekistereihin. Viranomaisilla olisi mahdollisuus poikkeusjärjestelyihin erityistilanteissa, kuten hätä- ja virkapasseissa. Alaikäisen passiin lisättäisiin tiedot huoltajista matkustamisen ja turvallisuuden parantamiseksi. Henkilökortin kansalaisvarmenne olisi jatkossa tietoturvasyistä voimassa korkeintaan viisi vuotta, vaikka henkilökortti olisi voimassa kymmenen vuotta.

2 Keskusrikospoliisin lausunto**2.1 Tilannekuva ja asiakirjaturvallisuus**

Keskusrikospoliisi toteaa, että hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisilta osin tunnistettu asiakirjaturvallisuuteen liittyvät keskeiset vaikutukset. Esitysluonnoksesta puuttuu kuitenkin olennaisen tilannekuvan esiin tuominen siltä osin, kun siinä ei ole avattu, miten matkustusasiakirjoja käytetään rikollisessa toiminnassa. Asiakirjojen väärinkäyttö on maailmanlaajuisia rikollista toimintaa, jonka taustalla on usein järjestäytynyt rikollisuus.

Poliisilaissa (872/2011) säädettyjen poliisin tehtävien hoitamisen kannalta – erityisesti rikosten ennalta estämisen ja paljastamisen kannalta, on tärkeää ehkäistä matkustusasiakirjojen väärinkäyttöä. Poliisin tilannekuvassa matkustusasiakirjojen väärinkäyttö näkyy jollain tasolla useissa rikoslajeissa. Näistä keskeisin on laittoman maahantulon järjestäminen. Laittoman maahantulon järjestämiseen liittyy myös lähtö- ja / tai kohdemaissa toimivaa järjestäytynyttä rikollisuutta. Matkustusasiakirjojen väärinkäyttö näyttäytyy välillisemmin myös ihmiskaupassa ja sen lähirikollisuudessa sekä osana muuta rikollista toimintaa, kun halutaan peittää tosiasiallinen henkilöllisyys.

Keskusrikospoliisi toteaa, että matkustusasiakirjojen väärentäminen on vaikeutunut asiakirjojen turvatekijöiden kehittymisen vuoksi hyvin merkittävästi. Tämän johdosta nykyisenä laittoman maahantulon toimintamallina on impostorina toimiminen eli henkilö esiintyy toisena henkilönä käyttäen toisen henkilön tietoja (matkustaessa tämän passia).

Keskusrikospoliisi toteaa, että asiakirjan voimassaoloajan pidentäminen kasvattaa riskiä, että väärentäjät saavat asiakirjamallin elinkaaren aikana käyttöönsä uusia väärennystekniikoita, minkä myötä asiakirjasta ilmestyy laadukkaita väärennöksiä. Mitä pidempi asiakirjan voimassaoloaika on, sitä heikommin sen turvallisuutta voidaan tulevaisuudessa varmistaa. Asiakirjojen väärennystekniikat kehittyvät jatkuvasti. Väärennöksissä käytettäviä komponentteja, materiaaleja ja väärennyslaitteistoja voidaan hankkia pimeään verkon välityksellä. Viime aikoina esimerkiksi asiakirjojen yksilöintiin käytettäviä laserkaiverruslaitteistoja on alkanut ilmaantua väärentäjien ulottuville. Useista perinteisistä asiakirjojen turvatekijöistä onkin havaittu hyvin laadukkaita jäljitelmiä.

Keskusrikospoliisi toteaa, että turva-asiakirjan suunnittelu on kilpajuoksua väärentäjiä vastaan. Vaikka asiakirjan aitoutta varmentavien turvatekijöiden kehitykseen panostetaan jatkuvasti, on uusien toimivien turvatekijöiden kehittäminen haastavaa. Turvatekijän olisi hyvä olla tarkastajalle tuttu tai ainakin helposti omaksuttavissa, jotta siitä olisi hyötyä asiakirjan aitouden varmentamisessa. Tämä osaltaan jarruttaa täysin uudenlaisten turvatekijöiden ottamista käyttöön turvapainotuotteissa. Turva-asiakirjaa suunniteltaessa on myös vaikea arvioida, kuinka paljon väärennystekniikan kehittyvät tulevana vuosina ja, mitkä turvatekijät joutuvat tulevaisuudessa alttiiksi laadukkaille jäljitelmille.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan asiakirjan voimassaoloajan pidentäminen tekee asiakirjan väärentämisestä houkuttelevampaa ja kannattavampaa, sillä asiakirjan laadukkaaseen väärentämiseen on mahdollista investoida enemmän, kun väärentäjä tietää, että väärennökselle on olemassa markkinat pidemmäksi aikaa. Jos asiakirja on voimassa kymmenen vuotta, väärentäjä voi myydä tuotettaan pitkälle yli kymmenen vuoden ajan – riippuen myös siitä, kuinka pitkään kyseistä asiakirjamallia myönnetään. Väärentäjä voi myös parantaa tuotteensa laatua koko tämän ajan, hyödyntäen uusia tekniikoita sitä mukaa, kun niitä tulee saataville.

Keskusrikospoliisi toteaa, että kun tarkastellaan Suomen eri passimalleista löytyviä väärennöksiä, laadukkaimmat väärennökset koskevat viimeisintä kymmenen vuoden voimassaoloajalla varustettua passimallia. Kyseisestä passimallista on olemassa painomenetelmillä tehtyjä väärennöksiä, jotka sisältävät laadukkaita turvatekijäjäljitelmiä, kuten vesileimäjäljitelmän. Viisi vuotta voimassa olevista passimalleista ei ole havaittu vastaavaan laatuun yltäviä väärennöksiä.

Poliisihallituksen lausunnossa on kuvattu kattavasti kvanttilaskennan kehittymiseen liittyviä riskejä passien ja henkilökorttien osalta. Keskusrikospoliisi yhtyy Poliisihallituksen näkemykseen siitä, että asiakirjaturvallisuuden näkökulmasta passien ja henkilökorttien voimassaoloajan pidentämistä ei voida pitää suositeltavana toimenpiteenä juuri nyt. Voimas-

saoloajan pidentämisellä lisättäisiin passien ja henkilökorttien rikollisen väärinkäytön todennäköisyyttä, ja potentiaalisesti voitaisiin joutua myös hyvin kalliisiin sekä laajamittaisiin passien ja henkilökorttien uusimisiin.

2.2 Kasvokuvat

Keskusrikospoliisi pitää kannatettavana, että kasvokuvien ottamiseen passeja ja henkilökortteja varten lisätään sääntelyä. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan valokuvausalan toimijoiden käyttö vähentää riskiä kuvamanipulaatioille, mutta ei kuitenkaan täysin poista sitä. Tehokkain tapa ehkäistä kuvien muokkaamista olisi järjestää kasvokuvien ottaminen turvallisuusviranomaisten toimesta. Tällä voitaisiin ehkäistä muun muassa morfausta, jossa rikollisen henkilön ja toisen henkilön, jolla ei ole rikollista taustaa, kasvonpiirteitä sulautetaan yhteen siten, että saadaan kuva, joka muistuttaa kumpaakin henkilöä. Kuva toimii tällöin myös kummankin henkilön osalta tehtäessä kasvonvertailua. Väärinkäytön muoto on erittäin tehokas rikollisille toimijoille, koska laadukkaasti tehtyä morfausta ei ole mahdollista tunnistaa nykyteknologialla. Keskusrikospoliisi viittaa tältäkin osin Poliisihallituksen lausuntoon, jossa asiaa on kuvattu laajemmin.

Keskusrikospoliisi toteaa, että passien ja henkilökorttien esitetty kymmenen vuoden voimassaoloaika ja kasvokuvien ottovälin nosto viidestä kymmeneen vuoteen heikentävät henkilön tunnistamista kasvoista. Tunnistamiseen vaikuttaa muun muassa ikääntyminen, henkilön elintavat ja mahdolliset vammat. Tunnistamisen heikentymisen myötä on myös todennäköisempää, että toisena henkilönä esiintyminen onnistuu. Lisäksi uhka siitä, että varastettuja, kadotettuja tai rikollisryhmille tietoisesti myytyjä aitoja asiakirjoja käytetään toisena henkilönä esiintymiseen kasvaa. Pimeässä verkossa myydään aitoja varastettuja tai kadonneita asiakirjoja toisen henkilön käyttöön. Tämän epärehellisen toiminnan markkinat kasvavat sitä mukaa, kun varastettujen / kadonneiden asiakirjojen voimassaoloaika pitenee. Mitä enemmän voimassa olevia varastettuja / kadonneita asiakirjoja on rikollisten käsissä ja eteenpäin myytävissä identiteettivarkauksia varten, sitä helpompaa on löytää valikoimasta samalta näyttävän henkilön asiakirja käytettäväksi petoksessa.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan lyhyempi voimassaoloaika lasten osalta on kannatettavaa. Alle 12-vuotiaiden lasten osalta voitaisiin harkita jopa kolmen vuoden voimassaoloaika. Lasten kasvonpiirteet muuttuvat nopeasti, jonka johdosta tunnistaminen vaikeutuu, mitä vanhempi kuva on kyseessä.

Keskusrikospoliisi ehdottaa laissa säädettäväksi, kuinka vanha kasvokuva passihakemukseen voidaan toimittaa. Vaihtoehtoisesti tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi asetuksella, jossa olisi kasvokuville myös tarkempia vaatimuksia. Passeihin ja henkilökortteihin lisättävien kuvien tulisi olla mielellään alle kuusi kuukautta vanhoja. Passi- ja henkilökorttihakemuksiin olisi syytä kirjata kuvaajan lisäksi tieto kasvokuvan ottopäivästä. Kuvanottopäivällä on merkitystä mahdollisessa kasvokuvavertailussa. Mikäli passi- ja henkilökorttikuvia saataisiin jollain aikataululla käyttää myös osana poliisin tehtävien hoitamista tiettyjen rikosten torjumiseksi ja selvittämiseksi, olisi niiden iällä merkitystä myös poliisin tehtävien hoitamisen kannalta.

Passilain 24 §:ään esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan passihakemuksen yhteydessä esitetty tunnistamisasiakirja voitaisiin väliaikaisesti ottaa viranomaisen haltuun, jos se on tarpeen asiakirjan aitouden toteamiseksi. Keskusrikospoliisi kannattaa ehdotettua muutosta.

2.3 Lopuksi

Poliisin toiminnan kannalta on tärkeää, että matkustusasiakirjojen enimmäisvoimassaoloaika pidennettäessä houkuttelevuus asiakirjan väärinkäyttämiseksi ei kasva. Keskusrikospoliisi toteaa, että asiakirjaturvallisuuden ja kasvokuvien näkökulmasta, ei ole suositeltavaa pidentää passien ja henkilökorttien voimassaoloaika nykyisestä viidestä vuodesta.

Robin Lardot, Keskusrikospoliisin päällikkö, poliisineuvos

Viola Väyrynen, ylitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 13.02.2026 klo 11:22. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Sisäministeriö

Tiedoksi

Poliisihallitus

Keskusrikospoliisi

poliisi.fi